

ALLE SKAL MED

Rapport fra SAMAK arbejdsgruppe
om integrering i arbejdslivet

KORT VERSION

Juni 2016

Denne rapport er udarbejdet for SAMAK af en arbejdsgruppe med repræsentanter fra medlemsorganisationerne ledet af Kristine N. Kallset i Arbeiderpartiet i Norge. SAMAK er Arbejderbevægelsens Nordiske Samarbejdskomité bestående af de socialdemokratiske partier og LO'erne i Norden som til sammen har omkring 5 millioner medlemmer. Rapportens tema er integrering af sårbare grupper, herunder flygtninge og asylansøgere, i arbejdslivet. Baggrunden for at nedsætte en arbejdsgruppe var tilstrømningen af asylansøgere til Norden i efteråret 2015.

Eksperthruppens deltagere har været:

- Kristine Nordenson Kallset (leder), assisterende partisekretær i Arbeiderpartiet, Norge
- Ingela Edlund, 2. næstformand i LO Sverige
- Eve Kyntäjä, rådgiver for migration og integration i SAK/FFC, Finland
- Erik Nielsen, konsulent i LO Danmark
- Liv Sannes, næstformand i Samfundspolitisk afdeling i LO Norge
- Jeppe Sørensen, politisk rådgiver for Socialdemokraterne i Folketinget, Danmark
- Irene Wennemo, statssekretær (S) i Arbejdsmarkedsdepartementet, Sverige

Sekretariatet bestod af international rådgiver Silje Rygland (Arbeiderpartiet) og SAMAK's generalsekretær Jan-Erik Støstad.

Rapporten findes i sin helhed på www.samak.info

Foto: Krediteres Øivind Haug

Design: Robert Mehmet Mulleng Sezer, LO Media.

© SAMAK 2016

Budskab

En nordisk model som udvider sig

I Norden er en større andel i arbejde og uddannelse end i de allerfleste andre lande. Og de, som ikke er i arbejde, vil her få offentlig støtte til deres livsophold, mens mange ellers i høj grad må forsørges af familien.

Disse to grundlæggende fakta glemmes ofte i debatterne i de nordiske lande om dem, der står uden for arbejdsmarkedet.

Udfordringen med at få endnu flere i arbejde er alligevel meget alvorlig både for den enkelte og samfundet, og der er et betydeligt potentiale for en bedre politik. Vi må lære af hinanden i Norden, men også forbedre "best practise" gennem forsøg og forskning.

Asyltilstrømningen i efteråret 2015 skabte uro på en ikke tidligere set måde, også for den nordiske models langsigtede finansiering og tilslutning. Så er der grund til at påvise, at den nordiske model har løst problemer og kriser i flere årtier, og at de udfordringer, den aktuelle situation byder os, er håndterbare.

Men det kræver vel at mærke, at udfordringerne tages alvorligt, og det kræver handling. Vi må derfor benytte denne anledning til at gennemgå og forbedre integrationen af udsatte grupper på arbejdsmarkedet.

Kompetencer, ikke lav løn

Den nordiske model bygger på uddannelse og kompetence til alle. Det sker gennem politisk prioritering, men også fordi et af modellens særtræk er, at der lægges vægt på uddannelse og læring i arbejdslivet. Det stimulerer produktiviteten, så virksomhederne kan lønne bedre end i andre lande, ikke mindst for lavtlønsgrupperne.

Det er denne kompetencestrategi, som har givet Norden den unikke kombination af effektivitet og udligning.

Denne strategi udfordres nu af en del kræfter på den politiske højrefløj og i forretningslivet, mest markant i Sverige og Finland. De ønsker en politik, hvor lønningerne sættes ned for at få flere i job.

Det er rigtigt, at løn i høj grad og over tid må følge produktivitet og kompetence. Det er der også lang tradition for i Norden. Men sammenhængen må bevares ved at kompetencerne øges, ikke ved at lønnen sættes ned. En lavtlønsstrategi med hovedfokus på udvikling af enklere job vil undergrave det, som er essensen – og succesen – ved den nordiske model.

Nogle kan måske komme hurtigt i arbejde med lavere lønninger, men det er en kortsigtet politik, fordi incitamentene for uddannelse og kompetenceudvikling svækkes. Og en lavtlønspolitik er særligt kortsigtet, når de relativt simple job kan være i øget risiko for at blive rationaliseret væk på grund af ny teknologi.

Tilstrækkelige og effektivt brugte ressourcer til integration

God integration baseret på kompetenceudvikling koster ressourcer på kort sigt, men alternativet på langt sigt kan blive meget dyrere både for det offentlige, skatteyderne og samfundet. Integrationen kan effektiviseres, hvis mere af opkvalificeringen sker samtidigt med arbejde. På samme tid udnytter vi også et andet nordisk fortrin: Et relativt velfungerende arbejdsliv, præget af høj trivsel og læring.

Borgerlige partier satser på skattelettelser og en reduceret offentlig sektor. Så bliver der færre økonomiske ressourcer til en indsat fra fællesskabet.

Under alle omstændigheder er et effektivt ressourceforbrug også på dette område afgørende for resultaterne og indsatsens legitimitet på længere sigt.

Fælles grundstene i integrationspolitikken

På denne baggrund og i lyset af rapporten vil vi spille ind, at arbejderbevægelsens politik for etablering og integration på arbejdsmarkedet baserer sig på følgende rammer eller grundstene. Den konkrete politik og tiltagene i de forskellige lande bør af mange grunde fortsat tilpasses nationale forhold.

1. Socialdemokratiske værdier.

Integrationspolitikken bør tage udgangspunkt i arbejderbevægelsens værdier frihed, lighed og solidaritet og mere konkret bygge på demokrati, retsstatsprincipper, universelle menneskerettigheder, ligeværd, udligning, ligestilling og gør din pligt – kræv din ret.

2. Normstøtte til den nordiske model.

Holdninger, som svækker den nordiske samfundsmodel, bør bekæmpes politisk. Det er vigtigt at balancere mulighederne for at leve forskelligt og sikre mod at øget ulighed af forskellige grunde bliver drivere for lavere beskæftigelse og vedvarende, store forskelle i økonomiske levevilkår.

3. Kompetencestrategi frem for lavtlønspolitik.

Den enkle løsning, at sætte lønnen ned for at få flere i job og satse på flere arbejdspladser med lave kompetencekrav, vil svække den nordiske models unikke kombination af udligning og høj produktivitet.

4. Fuld beskæftigelse.

En økonomisk politik for arbejde til alle er afgørende for også at lykkes med integrationspolitikken. Uden tilstrækkeligt med job vil udsatte grupper blive taberne.

5. Faste heltidsansættelser.

Faste heltidsansættelser bør dominere også for arbejdstagere i udsatte grupper, ellers bliver man let låst fast i svingdørsjob. Konkrete handlingsplaner mod social dumping og arbejdslivskriminalitet bør foreligge i alle nordiske lande, også for,

at de seriøse virksomheder ikke bliver udkonkurreret af de useriøse.

6. Nok integrationskurser, effektivt brugt.

Integration på arbejdsmarkedet skal tilføres tilstrækkelige ressourcer. Det gælder blandt andet arbejdsrettede tiltag og voksenuddannelse. Alternativet bliver mere kostbart. Samtidig giver flere nyttilkomne en anledning til at sætte fokus på øget effektivitet i de offentlige tiltag.

7. Alle har ansvar.

Alle bør bidrage til at integrere udsatte grupper i arbejdslivet, både den enkelte i sin hverdag, organisationer, offentlige etater, de politiske partier og myndigheder lokalt og nationalt. Integration er i sin natur præget af gensidighed, og det er forkert at tænke, at "de" skal integrere sig eller at "de" skal sørge for min integration.

8. Tæt trepartssamarbejde.

Kun gennem tæt samarbejde mellem arbejdsgiverorganisationerne, arbejdstagerorganisationerne og offentlige myndigheder kan vi udvikle en god og jordnær politik og samtidig sikre bred opbakning og legitimitet.

9. Skræddersyet indsats.

Det enkelte menneske i de udsatte grupper har højst forskellige ønsker, behov og forudsætninger.

10. Afklaring af kompetencer fra dag 1.

Afklaring af kompetencer og jobønsker er nøglen til den videre indsats for uddannelse og job. Kapaciteten og kvaliteten på dette område må være tilstrækkelig. Over for nyttilkomne er det også et godt signal om, hvad der forventes i Norden.

11. Hurtigt i arbejde og uddannelse.

For mange er der ingen grund til at udsætte indsatsen for at komme i arbejde, fordi man venter på sprogundervisning. Man bør udnytte samspilseffekterne af, at sproguddannelse,

anden kompetenceudvikling og eventuelle sundhedsfremmende tiltag sker parallelt med arbejde. Der vil imidlertid også stadig være mange, som har et omfattende behov for uddannelse/opkvalificering inden de kan begynde at arbejde. Målet må være varig tilknytning til arbejdsmarkedet.

12. Aktivitet og sprog er afgørende. Passivitet ødelægger mulighederne for fremtiden. De allerfleste er afhængige af et godt nordisk sprog for at fungere på en arbejdsplads og i samfundet. For nyankomne skal aktivitet og sprog prioriteres allerede ved modtagelsen. Der er brug for mere viden og deling af "best practise" i sprogundervisningen.

13. Arbejds- og uddannelsespolitik i samspil. Arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitikken må samordnes bedre. Grundlæggende færdigheder og anden kompetence skal hæves for mange i udsatte grupper, herunder blandt nytilkomne. Et langsigtet mål er, at alle skal have uddannelse på mindst videregående niveau. Erhvervsuddannelserne skal styrkes i status og kvalitet fra folkeskolen og helt til tops i uddannelseshierarkiet. Kapaciteten til realkompetencevurderinger og arbejdsprøvning skal styrkes.

14. Helhedsindsats for trykke områder. Boligpolitikken bør gennemgås og styrkes i lyset af flere nytilkomne. Brede indsatser skal sikre nultolerance over udvikling af boligområder med store sociale og økonomiske problemer, som også øger risikoen for parallelsamfund. Dette er vigtigt i sig selv, men bidrager samtidigt til deltagelse i arbejdslivet.

15. Bosætning til job. Hvor en flygtning skal bo må påvirkes af, hvor der er egnede job- og uddannelsesmuligheder.

16. Daginstitutionstilbud er nødvendige. Daginstitutioner er vigtige for at kunne

lykkes i skolen og på arbejdsmarkedet senere i livet, men også ofte en forudsætning for, at udsatte voksne med børn, herunder indvandrerkvinder, kan få job.

17. Begræns integrationshæmmende indvandringstiltag. Den ønskede regulering af indvandringspolitikken må opnås med mindst mulig negativ effekt på integrationen i samfund og arbejdsliv.

18. Styrke indsatsen for ligestilling og antidiskrimination. Arbejderbevægelsens kamp for ligestilling må forstærkes, når en del nytilkomne er fra kulturer med et traditionelt kønsrollemønster.

19. Viden og konstruktiv debat. Vidensbaserede tiltag i tråd med vores værdier. En mest muligt åben, respektfuld og konstruktiv offentlig debat. Det vil være den bedste opskrift på tilslutning til og legitimitet for en socialdemokratisk integrationspolitik.

20. Aktive tiltag for at varetage/styrke det organiserede arbejdsmarked er det bærende element i den nordiske model. For at møde den øgede inkluderingsudfordring er det organiserede arbejdsmarked og trepartssamarbejdet vores vigtigste værktøj, både på samfunds-, branche- og virksomhedsniveau.

21. En nordisk model, som udvider sig. Vi må benytte lejligheden til at gøre en indsats for at integrere udsatte grupper, herunder nyankomne asylansøgere, i arbejdslivet.

Selv om disse punkter ikke er fuldstændige, giver de et grundlag og en retning for den socialdemokratiske integrationspolitik i Norden fremover.

Konkrete tiltag til inspiration

Den konkrete integrationspolitik har været forskellig og den vil og bør fortsat være forskellig i de nordiske lande, selv når den bygger på et fælles grundlag.

Kapitel 3 giver en oversigt over eksisterende og planlagte tiltag for integration i arbejdslivet. I 3.3. fremhæves et udvalg af disse, som kan være af særlig interesse at følge og lære af i andre nordiske lande. Opsummeret er det:

- **Branchepakker – Vejlemodellen (Danmark).** Opbygning af kompetencer med udgangspunkt i kommunens arbejdskraftbehov.
- **Integrationsgrunduddannelse – IGU (Danmark).** Forsøgsordning med 2-årig grunduddannelse tilknyttet et fag eller en branche, udviklet af LO og Dansk Arbejdsgiverforening.
- **Samarbejde og kompetence i det offentlige (Finland).** Særlig opmærksomhed på at styrke administrative og professionelle kompetencer for at tage imod flere nytilkomne.
- **Groruddalssatsningen (Norge).** Stor, omfattende og geografisk afgrænset satsning over 10 år for et udsat område med sociale udfordringer og stor andel af indvandrere.
- **Fast track (Hurtigspor) i introduktionsprogrammer (Norge).** Myndigheder og arbejdsmarkedets parter er blevet enige om nogle tiltag for indvandrere med flygtningebaggrund, som kan klare sig uden lange, forudgående oplæringsforløb, som kan fremme inklusion på arbejdsmarkedet gennem et "fast track".
- **Fast track (Snabbløb) (Sverige).** Identifikation af nytilkomne med kompetencer, som hurtigt kan afklares og kobles til et rigtigt arbejde.

Udbredelse af best practice for tiltag, nationalt såvel som mellem de nordiske lande, vil være afgørende for udsatte gruppers integration på arbejdsmarkedet vil lykkes i årene fremover.

A photograph of three men in work clothes (jackets) looking at a document and a mechanical part. The image is overlaid with a red tint and a network diagram of circles and lines. The text "VI BYGGER NORDEN" is centered at the top.

VI BYGGER NORDEN

WWW.SAMAK.INFO

